

kisvárdai lapok

XXX. évfolyam 3. szám – 2018. június 25. hétfő

Phaedra - Küpris: Szilágyi Míra (gyergyószentmiklósi Figura Stúdió Színház)

Kárpát-medencei érdekű célokért

Pataki András, a Soproni Petőfi Színház igazgató-főrendezője kezdeményezésére, *Színház – határok nélkül* címmel tartottak nyílt szakmai beszélgetést. A Pódiumteremben meghívottként volt jelen Wischer Johann, a Zentai Magyar Kamaraszínház igazgatója és Török István, a marosvásárhelyi Spectrum Színház tulajdonos-igazgatója. Az elszakított területek színházai és az anyaországi teátrumok együttműködési formáinak megújításáról, illetve az új célok megvalósításához szükséges pénzforrásokról volt szó.

Megállapították, hogy a határon túl alkotó színészek próbákba fektetett energiája nem térül meg hatékonyan. Bármerre tekintünk, fogytán a magyar ajkú lakosság, nem lehet elégszer, elegendő számú néző előtt eljátszani egy-egy bemutatott darabot. A rövid szériák miatt csak sok bemutatóval tudják végigvinni az évadot, a sűrűn egymásra következő premierek rövid próbafolyamatokra kényszerítenek, s a kevés odafigyelést a minőség megsínyli.

Ha a határon túli társulatok előadásait repertoárjukba fűzhetnék az anyaországi színházak, az övéiket pedig a határon túliak játszhatnák sorozatban, vagy – a koprodukció magasabb szintjén - létrejönne olyan előadások, amelyeket több társulattól válogatott szereplőgárdával mutatnának be, s valamennyi érdekelt településen kijátszanának, akkor ugrásszerűen megemelkedhetne a közönség minőséggel való kiszolgálásának nívója.

Az új célok eléréséhez az NKA jelenlegi pályázati rendszere nem kínál alkalmat. Vannak átvehető pályázati struktúraminták, ezeknek az orientációja azonban csapdát rejt: az uniós modell integrációs érdekű, a szomszédos gazda-országoké pedig asszimilációs. Nekünk a Kárpát-medencei hatókörű célrendszerünkhöz Kárpát-medencei érdekű pályázati modellt kell kidolgoznunk. Ehhez vállalta az indítványozó szerepét a beszélgetésben főszereplő, három színházigazgató, ajánlotta a sajtó nyilvánosságának erejét Kovács Dezső lapszerkesztő-kritikus, s adott ötleteket Hedry Mária művészeti tanácsadó, Kövesdy István rendező és Zsigmond Andrea szakíró, egyetemi tanársegéd. Egy rajtpisztoly eldőrdült Kisvárdán.

Balogh Tibor

Bemutatkozik a zsűri

A színház közösségi élmény

Pályakezdősége dacára Roehnel Zsuzsanna már a karrierje elején is sok lehetőséget kapott. Jelenleg a kaposvári Csiky Gergely Színház társulatának tagja, de játszott már a Nemzeti Színházban és a debreceni Csokonai Színházban is. Moszkvai tanulmányai alatt pedig lehetősége volt betekintést nyerni az orosz színpadok mögé is.

„A színpadon bárki és bármi lehet az ember, színészként olyan katartikus pillanatokat élhet át, melyek pótolhatatlanok. A 21. században, amikor az internet szinte mindnyájunk életében nap, mint nap jelen van, az emberek egyre inkább elzárkóznak a közösségi eseményektől. Pedig a színházra vigyázni kell, hiszen gondolkodásra késztet, és nyitottságra sarkall. Hisz filmet nézni otthon, egyedül is tudunk, de egy előadás során a közönség mindig közösséggé válik. Meg kell szeretetni a fiatalokkal a színházat, óvni kell ezt a kultúrát. A kisvárdai fesztivál remek kezdeményezés arra, hogy megismerjük a határon túli színházakat, hiszen nem mindig és nem mindenkinek van lehetősége hozzájuk utazni. Itt pedig egy csokorba vannak gyűjtve a legjobb produkciók. A zsűri tagjának lenni hatalmas felelősség. Nem szabad elfelejtenem, hogy minden helyzetben vállalni kell véleményemet, ami kicsit félelmetes, ugyanakkor nagyon izgalmas kihívás, és hatalmas megtiszteltetés.”

Bucsi Tamara

Szakmai Klub

M. Myllyaho: *Káosz*
(Thália Színház, Kassa)

A színészi teljesítményt és az izgalmas színpadképet méltatták a Szakmai Klub hozzászólói a Kassai Thália Színház előadásában. Azt azonban a legtöbben megjegyezték, nem tartják túl erősnek a finn szerző drámai alapanyagát.

Forgács Miklós, a *Káosz* dramaturgia

Pataki András, a Soproni Petőfi Színház igazgatója felvezetésképpen elmondta, nagyon örül annak, hogy érződik a sokéves műhelymunka a kassai társulatnál, aminek eredményeképpen ismét kortárs szerző művét vitték színre. A direktor a színészi játék mellett, elsősorban az átgondolt térhasználatot dicsérte, szerinte Czajlik József rendezői munkáját elismerés illeti, bár ő nem látta okát, miért éppen ezt a darabot vették elő a teátrumban. Ehhez a vélekedéshez csatlakozott Kovács Dezső kritikus is, aki úgy fogalmazott: túlságosan egy regiszterben szól az előadás, nincs a figuráknak „mélységessége”, nincs kellő érzelmi

amplitúdó. Forgács Miklós, az előadás dramaturgia beszámolt arról, hogy a próbafolyamat során maguk is megküzdöttek ezzel a nehézséggel, hiszen számos izgalmas problémafelvetése mellett, a darab mégiscsak szórakoztató szeretne lenni. Beszült arról is, hogy számukra érdekes volt a három értelmiségi nő ütközése a provincializmussal, ami a saját régiójukban is mindennapos gond. Kovács Dezső zárszava szerint a darab illeszkedik a mai (főleg) angolszász trendbe: mainstream témával foglalkozik, pszichológizál, ugyanakkor szórakoztatni próbálja a nézőt.

Goldoni: *Chioggiai csetepaté*
(Tamási Áron Színház, Sepsiszentgyörgy)

A *Chioggiai csetepatéban*, Sardar Tagirovsky műfajalkotó rendezésében és a Tamási Áron Színház kiforrott társulatának játékában egy örömszínházat láthattunk – állapították meg egyhangúan a hozzászólók.

Már a beszélgetés felütésében kiderült, hogy egy remek előadást tudhatunk magunk mögött, amelyben a rendezés, a színészi munka, díszlet, jelmez, zene és koreográfia, mint egy koherens rendszer több eleme, egyaránt külön szót érdemel. A Pataki András által „kortárs musicalnek” nevezett műfaji

A sepsiszentgyörgyi társulat

megoldásban Kovács Dezső a 18. századi szöveg és a 60-as évek jól ismert olasz slágereinek szimbiózisát dicsérte, Bocsárdi László pedig felhívta a figyelmet a zene által keltett érzetekre, az olasz életérzésre, a visszavágódásra. Kritikaként Pataki András a sokszorosan elnyújtott befejezést, illetve a tolókcis néma hölgy szerepét kérdőjelezte meg, a rendező az előbbire mosollyal, utóbbira így válaszolt: „Vannak az életben alakok, akik csak léteznek és rajtuk lecsapódik valami.” Ez az alak lehet a néni, a kislány, lényeg, hogy mindenkire figyel. A gondolatot egy nézői vélemény is megerősítette, amely szerint rezonőrök a szereplők, mintha az ő szemükkel néznénk a történetet. A commedia dell'arte-jelleg éppen a negyedik fal eltűnésében, a színészek erős jelenlétében, a pillanatnyi játék gyermeki igazságában nyilvánul meg – hangzott el. Hiszen mind gyerekek vagyunk – szögezte le a rendező.

„A gyerekségben rejlik az érzelmi gravitáció”

Érzelmi gravitáció – az emlékek és álmok tömegvonzása. Ezzel a címmel hirdette meg ide workshopját Sardar Tagirovsky a Magyar Színházak XXX. Kisvárdai Fesztiválján. A Marosvásárhelyi Művészeti egyetemen végzett rendező az elmúlt évben már tartott egy sikeres kurzust a fesztiválon, lapunk először ennek tapasztalatairól kérdezte.

Nagyon vegyes volt a tavalyi csapat, hiszen voltak egyetemisták, a határon túlról minden területről érkeztek színészek, teljesen különböző színházakból. Nagyon jó érzések maradtak bennem az egésztől, ezért is vállalkoztam arra, hogy idén is tartok egy workshopot. Tavaly a kollektív szerepépítés állt a középpontban, ami igazából arról szólt, hogy a különböző szerepek között milyen fajta átjárhatóság létezik az energia szempontjából, és milyen egyszerű eszközökkel juthat el a színész egyikből a másikba. Három alapdrámát követtünk, az Elektrát, a Hamletet és a Sirályt és ezek alapján a szereplők közötti összefüggéseket kerestük, és szerintem ez a három is egy őstörténetre vezethető vissza, mert mindháromban egy gyermeki feldolgozás története kerül elő. Elektra, Ophelia és Nyina, vagy Oresztész, Hamlet és Trepljov hármása, illetve Klütaimnéztra, Gertrud és Aragyina, vagy Agamemnón, Claudius és Trigorin triója valójában egylényegű. Kerestem a legegyszerűbb módot ahhoz, hogy az adott szereppel a színész megtalálja a kapcsolatot. Úgy érzem, mindegyik esetben áldozati helyzetben lévő gyermekekről van szó, akik a szülői nyomásban próbálnak szabadságra lelteni, valójában mindhárom drámának ez a gyökere. Nagyon szép megoldások jöttek elő, sokszor meglepő dolgok, amelyek egy színházi

próba folyamat során nem mindig tudnak, vagy csak hosszabb idő után. Lehet, hogy hamarabb tudnék bemutatót csinálni ilyen módszerrel, mint „rendesen”. Az is érdekes, hogy – annak ellenére, hogy mennyire különféle háttérből érkeztek a résztvevők – nincs nagy különbség az emberek között, miközben mindenki hozza a saját kultúrájának a történetét.

Idén az érzelmi gravitáció a téma, mit kell ez alatt érteni?

Horvátországban tartottam nemrég egy kurzust, aminek az volt a címe, hogy non-lineáris szerepépítés, ami azt jelentette, hogy egyik időből ugrunk egy másikba, és ezek lehetnek egymástól független rendszerezésben is. Az érzelmi gravitációnak éppen ehhez van köze, vagyis nem térben jelenik meg a gravitációs pont, amihez tudunk viszonyulni, hanem időben, például egy emléken összpontosulhatnak dolgok. Sok olyan emlékünkhöz lehet, ami valójában egy témát fed le, mondjuk anyahiány, vagy szerelmi vágyódás, a nőkép keresése, vagy az apahiány, a barát keresése. Vegyük azt a példát, hogy van valami nyugtalanító emlékem, nem tudtam helyt állni valahol, és ezzel kapcsolatban eszembe jut egy kamaszkori emlék, ami hasonló szituációban keletkezett, végül eljutok egészen a gyermekkorig, amikor megfogalmazódott bennem valamiféle idea ebben a témában. Így több emlékrétegen keresztül eljutok valamiféle ősemlekgig, és ezt a pontot hívom érzelmi gravitációpontnak, mert oda zuhan bele az ember. Ez azért fontos nekünk, mert végső soron érzelmi lények vagyunk, akik számára a történések világa csupán egy tapasztalatszerzés, amiben részt veszünk, de végső soron az érzelmek meghatározóbbak. Ha valakinek szülőhiánya van, ami – valljuk be – az esetek 99

lékában van, akkor eszerint cselekszik felnőttkorában is, másféle kommunikációval, de meghatározza a későbbi működését az embernek. Igazából mindannyian nagy testbe zárt gyerekek vagyunk, és a gyerekségben rejlik az érzelmi gravitáció.

Idén is szerepel előadásod a versenyprogramban, méghozzá ismét a sepsiszentgyörgyi társulattal. Szeretsz velük dolgozni?

Két éve is a sepsiszentgyörgyiekkel voltam az Úrhatnám polgárral a versenyprogramban itt, illetve aztán a nagyváradiakkal. Az eset volt, amivel szerepeltem itt korábban. A Chioggiai csetepaté szerintem kiforrottabb munkám, nagyon erős komédia, úgy gondolom. A sepsiekkel összességében negyedik alkalommal dolgoztam együtt. Összeszokott csapatról van szó, akikkel nagyon gyorsan tudunk együttműködni, akár a dramaturgról, akár a zeneszerzőről, akár a színészekről van szó. Ezt az előadást rekordidő alatt hoztuk létre, és premier után is dolgoztunk még rajta, de nagyon jó színek bontakoznak ki a színészekben ennek az előadásnak a kapcsán. Goldoni is valahogy úgy írta meg, hogy fontos ezeknek a figuráknak a szerethetősége, és ennek a szerethetőségnek eredtünk utána a társulattal, amely maga is nagyon szerethető emberekből áll.

Ungvári Judit

Mindenkinek eljön a szembenézés pillanata

Egyetemi tanulmányait pénzügy- és számvitel szakon kezdte, majd nemzetközi tanulmányokkal folytatta, aztán Indiában önkénteskedett, sokan újságíróként és riporterként is ismerik, jelenleg a Várad kulturális folyóirat irodalmi szerkesztője, emellett pedig szabadúszó dramaturgként dolgozik a rendezés mellett. A Magyarországon született, ám most a határon túl élő Tasnádi-Sáhy Péterrel a Kapufa és öngól című, első rendezéséről, illetve arról beszélgettünk, hogyan kötött ki a színház világánál?

Gyerekkoromban is megmutatkozott a színház iránti vonzalmam, voltam színitanodás, rendeztem iskolai előadást, de aztán elsodort az élet, így hosszú éveig lelkes, és kicsit irigy nézőként maradtam a közelében. Aztán a temesvári éveim alatt – van ennek már 6-7 éve –, amikor a közgazdász diplomát írással és újságírással igyekeztem jót tenni, Molnos András Csaba színész barátom kért, hogy segítsék neki az alakuló Bartók Diákszínpadon a szövegek könyvekkel bibelődni. Azóta a dramaturg munkák, adaptációk, viszonylag rendszeresen követik egymást több színháznál is, legtöbbször Cári Tibor zeneszerző barátom ajánl, visz magával, hiszen mint kiderült egész ügyesen tudunk együtt dalokat farigcsálni. A rendezés innen már mondhatni csak egy lépés volt.

Melyik az „igazi” Tasnádi-Sáhy Péter? Lehet ilyenről beszélni? Vagy az össze-tevők mixtúrájában lenne az igazság?

Az ember sajátja, tulajdonképpen talán ez különbözteti meg minden általunk ismert lénytől, hogy próbálja megérteni a világot és önmagát. Azt hiszem, engem is ez a nagyon emberi vágy hajt, és ehhez keresek folyamatosan eszközöket. Jelenleg a színház tűnik ehhez a legmegfelelőbbnek, hiszen adott egy tetszőlegesen formálható tér és benne az ember, szóval elég pontos modell, amiben a közmegegyezéses valóság szabályai sem kötnek gúzsba. Arról nem is beszélve, hogy a színházi alkotó-

folyamat során keletkező közösségben, sőt talán mondhatom, ösközösségben, rendkívül komfortosan érzem magam.

Budapesten született, ám állandó letelepedési engedélyt is szerzett Nagyváradon a Szigligeti Színház művésznőjével kötött házassága kapcsán. Melyiket érzi inkább otthonának: Magyarországot vagy Erdélyt?

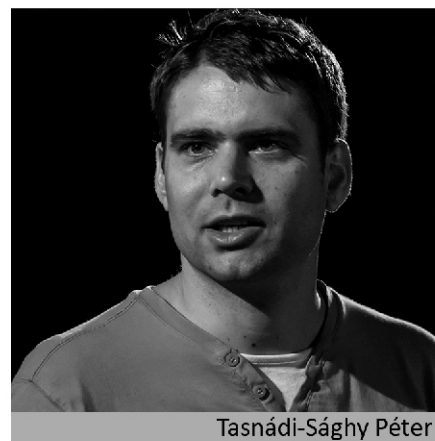
Nagyon szeretek Nagyváradon élni, de előtte Temesváron is szerettem, az előtt Indiában is, és most már bizonyára Budapesten is megtalálnám a helyem. Mondjuk tény, hogy az úgymond kisebbségi lét, ami az ebben szocializálódott embereknek – valószínűleg joggal – komoly lelki terhet jelent, nekem eléggé otthonos: ha a civil életről van szó, szeretek kicsit idegen lenni.

Hogyan jutott el a rendezésig? Miért döntött úgy, hogy megrendez egy színdarabot?

Azt hiszem, ha valaki úgy érzi, a színházzal, mint eszménnyel dolgozik, akkor annak nincs más választása, minthogy beüljön a rendezői székbe, vállalva a felelősséget, és nekem határozott elképzelésem van arról, hogy mire szeretném „használni” a színházat. Persze, a fenti markáns állításig hosszú út vezetett, amelynek nagyon fontos első lépcsője volt a Firtos Edit nagyváradi színésznővel közösen létrehozott, általam írt és rendezett *F.E. – Vallomások*, amit aztán nem sokkal később követtek a Bocsárdi Lászlónál töltött egyetemi évek, amelyek eddigi életem egyik legfontosabb időszakát teszik ki.]

Miért Körmöczi-Kriván Péter drámájának rendezési koncepciójával jelentkezett a Szigligeti Színház és a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem közös rendezői pályázatára? Mi fogta meg a Debüt-díjas műben?

A pályázati kiírás erre a műre vonatkozott, de ezt egyáltalán nem bántam, hiszen azonnal felcsigázott Péter szövege. Először is nagyon tetszett, hogy nem egy hagyományos dráma szöveg, aminek tökéletlen-

Tasnádi-Sáhy Péter

sége ellenére, vagy sokkal inkább azokkal együtt, lelke van. Emellett pedig nagyon izgalmasnak tartottam a szöveg időkezelését, hiszen a történet sokat ugrál az idősíkok között, ezért az embernek az az érzése támad, hogy valamiféle ciklikus időben zajlik. Nagyon izgatott, hogyan lehet ezzel dolgozni.

Önnek miről szól a darab? Mit „adhat” a nézőknek Ön szerint az előadás?

A történet középpontjában egy kamasz fiú, Boy tragikus halála áll. Már az első mondatból nagyjából tudhatjuk: a vég elkerülhetetlen. Mint ahogyan a szembenézés is. Adott egy fiatalember, aki még az életre sem érett meg, és most bele kell néznie a halál tartotta tükörbe, és valahogyan igent kell mondania önmagára. Ez egy olyan feladat, amivel egyszer majd mindannyiunknak meg kell birkóznia, a szerencsésebbek valamivel felkészültebben, a többségünk pedig szinte úgy fog ott állni, mint Boy, akinek csak a kegyelem segíthet teljesíteni a feladatot. Nem tartom szerencsésnek, hogy a halál tabu, nem beszélünk róla, nem akarunk tudni róla, menekülünk ellene. Nem volt ez mindig így, az embereknek a legtöbb korban megnyugtató koncepciójuk volt arra, hogy mit is jelent az élet vége, már ha a halált éppen annak tekintették. Az előadás persze ilyen recepttel sajnos nem szolgálhat, néhány, semmitől sem védő falat viszont talán segíthet ledönteni.

Németh Fruzsina Lilla

Felmagasztosulás a halálban

Bármikor meghalhat, közli velünk egy kisvároska focicsapatának nagy kamasz kapusa, a Kapufa és öngól című darab előadásának rögtön az elején, amit a Nagyvárad Szigligeti Színház adott elő, Tasnádi-Sáhy Péter rendezésében.

Körbeüljük a Rákay Tamás által tervezett, futballpálya alakú játékkeret, még műfű is van a székeink előtt. A srác lesi a hatást, amikor ilyen direktben kiböki nekünk, hogy a fejében van egy vérrög, amitől akár-mikor annyi lehet neki. Jár körbe, és belebámul a képünkbe. Ezt az egész produkció alatt gyakran megteszi. Keresi a szemkontaktust velünk, mintha mi lennénk a külvilág, és a maga visszatükröződését nézné bennünk. Boynak hívják a fiút, akire már rátette kezét a kaszás. A szerelme Szuzi pedig már meghalt. Most, amikor véltetően nem sok van neki hátra, visszapörgeti az időt, felidézi az emlékeket. Álomszerű víziók ötvöződnek a valósággal, egymásra mosódnak idősikok, maszkos figurák tobzódnak, ez is segíti a vízió jellegű hatást, meg hát így célszerűen több mindent is játszhatnak a színészek. De össze is torlódhatnak csaknem a görög drámára emlékeztető kórossá, a mozdulataik lehetnek fenyegetőek, vagy engesztelőek, de sok mozgásukkal akár még a különös tánckar funkcióit is betölthetik. Ők az emberek, a sokaság, a maszk persze le is vehető, ilyenkor a „tömegeből” például kiválik az anya és az apa figurája. Arcuk lesz, személyiséggé formálódnak, az egyen maszkok mögül kivillan a lényük.

De ez tényleg villanás, mert a középpontban abszolút Boy és Szuzi szerelme áll. Mondhatni sajátos Rómeó és Júlia történetet írt Körmöczi-Kriván Péter. A szerelmesek lényegé-

ben ezúttal is a halálban egyesülnek. Ott magasztosulnak fel. Ott lesznek végzetesen, örökkön-örökké egymáséi.

Csak abból a világból, amiben ők élnek, már eléggé hiányzik a romantika. A rideg célszerűség uralja. Igazi barátságok sem nagyon vannak, inkább haveri, jópofizós viszonyt látunk az imádott futball csapat tagjai és Boy között, akit amúgy az orvosok eltiltanak a megerőltető mozgástól, így legnagyobb bánatára nem rúghatja a bőrt.

Sebestyén Hunor eljátssza, ahogy lógatja az orrát, megmutatja a végletes kétségbeesést, de azt is, ahogy igyekszik félvállról venni, elhessegetni magától, az orvos által tudatott borzadályos halálos ítéletet. Sebestyén temérdekszer benyargalássza a játékkeret, türelmetlen nyugtalansággal iparkodik kiverni a fejéből, amit nem lehet, viccnek próbálja tekinteni. Provokatíván vagy éppen segélykérően néz ránk, netán teljesen magába fordul, esetleg abnormálisan felpörög. Nem akar drámázást, úgy akar viselkedni, mint a többi srác. A Tőkés Imola által megformált Szuzi realitás és vágykép egyszerre, megfogható hús-vér csaj és szertefoszló álmokkép, aki a fiú gondolatában, bármit is csinál, kitörölhetetlenül, egyfolytában ott van és ott van. A srácnak még van egy barátja, Sam, Ungvári Oscar megformálásában, ő leginkább az elektromos gitárját nyüvi, és szomorkásan zaklatott, keserű dallamokat csal elő belőle. Minden olyan szomorkás, némiképp búskomor, lehajtott fejűen szomorú. És ez monotóniával fenyeget, ami el is éri az előadást, ettől pedig némileg terjengőssé válik. A szövegben is ismétlődnek és ismétlődnek bizonyos alaphangulatok. Így kicsi a produkció érzelmi amplitúdója, nincsenek feszültségteremtő, nagy kilengések. Ahogy a szövegben a

túlírtság jelei mutatkoznak, az előadásban a túlbeszéltségé. Tasnády-Sáhy Péter rendezése így számomra nem válik zsigeri élménnyé, minden befektetett munka, érezhető odaadás dacára. Időnként még unom is, és ahogy körbenézek a teremben, ezzel egyáltalán nem vagyok egyedül. Ennek oka lehet az is, hogy bár a szövegben ott bujkál a humor, ez az előadásban nem jut el odáig, hogy a teljes nézőtér nevéssen, itt-ott esetleg felnevet valaki, elmosolyogja magát. Véleményem szerint groteszkebb, elementárisabb, fájdalmasabb játékmódra lenne szükség, amit ellenpontozhatna a humor, olykor-olykor akár még a gúny, öngúny, harsányabb hatások is elférnének, ahogy ez például a szintén a nagyváradiak által műsorra tűzött, ugyancsak ősbemutató, Az eset című, Szíjártó Tímea Aletta által írt darab előadásakor történt, amiben pedig szintén van szó halálos betegségről, igencsak hangsúlyosan.

A Kapufa és öngól előadásában mindenki, az említetteken kívül Csatlós Lóránt, Gajai Ágnes, Hunyadi István, Kiss Csaba, Kocsis Gyula, Trabalka Cecília, odaadással, komoly energiákkal játszik. Az előadás mégsem olyan erőteljes, mint amit a téma és a befektetett munka eredményezhetne.

Saját poklunk hatása

Van-e menekvés önmagunk elől? Mit tehetünk meg a saját erkölcsi mércénk szerint anélkül, hogy beleütköznénk a külvilágéba? Lehetünk-e valóságosan szabadok? Ilyesfajta kérdéseket firtat a gergyószentmiklósi Figura Stúdió Színház Phaedra-előadása, amit ezúttal Racine klasszikusából kiindulva állított színpadra a társulat.

Nem véletlenül írom, hogy kiindulva, hiszen jócskán lecsupaszított történetet kap ezúttal a néző. Komor, nyomasztó, szinte dosztovszkiji víziót fest elénk rembrandti ecsetvonásokkal Albu István rendező, aki, mondhatni, a Racine-szöveg dacára, teljesen korfüggetlenné szikárítja a számtalan feldolgozást látott mitológiai mesét, ez éppúgy megeshetett kétezer éve, mint ahogyan lehet az is, hogy egy kétezer év múlva történő sztorit látunk, mert bizony, képesek vagyunk arra, hogy futurisztikusan is a saját mocsarunkban vergődjünk. A színpadkép első látásra nem tűnik különösebben izgalmasnak, de menet közben mégis kiderül, hogy az: a furcsa, háromajtós fallal lezárt térben lábszárig érő vízben gázolnak a szereplők, a színpad mögött is folytatódó sekély víz tükre időnként, a megvilágítástól függően, fényjátékot vetít a falra. Az ajtók néha önálló életre kelve, bezárulnak, máskor kinyílnak, mintha valami nagyobb organizmus részei lennének, amit ebből a dimenzióból nem érzékelhetünk. Nyomasztó keretet adva ahhoz, hogy a szereplők az előttünk látható négyszögletbe kényszerülnek, s ha néha-néha ki is lépnek a szemünkkel nyomon már nem követhető világba, valahogy mégsem tudnak kiszakadni. Ezt a látványvilágot kicsit minimalista, kicsit repetitív, de mindenképpen egyedi hangvételű zenei hatások egészítik ki (Bocsárdi Magor). A víz egyébként a történetből egyfelől logikusan következik: a neptunusi fenyegetettség előképe. Ugyanak-

kor szimbolikája révén az élet-halál közötti választóvonalra éppúgy utal, mint az álomszerűsége, amely átlengi ezt a szándékosan alulvilágított, szorongató miliőt.

Ebben az izgalmas térben a történet szereplői sem éppen „szokványos” alakban jelennek meg: Phaedrát (Vajda Gyöngyvér) itt állapotosan láthatjuk, s igazából ez arra is engedhet következtetni, hogy Theseus távollétében talán mégiscsak történt valami vétkes, akár az is gondolható, hogy az ő gyermekének akarja hazudni a másét. Homályos marad, ám ez igazából mindegy is. Mint ahogy szinte mindegy-módon megtörténik egy aktus a tolószékbe kényszerített Theseus (Moşu Norbert-László) és Phaedra bizalmasa, Oinone (Máthé Annamária) között, miközben emez elhinti a végzetes gondolatokat Hippolytosról. Ismené-Panopé (Boros Mária/Tamás Boglár) kettőse kicsit clownszerű sziámi iker-formában jelenik meg, a szelíd, jóra való Aricia (Bartha Boróka), ebben az esetben egy bőszerű, „keménykötésű” hölgyemény láncon. Hippolytos (Faragó Zénó) figurája sem tűnik éppen hamvasnak, a maga gettós külsejével. Nem beszélve arról, hogy beépül a történetbe Küpris néven Aphro-

dité figurája, ám a „szerelemis-tenő” ebben az alakban küllemre angyalszerű, megnyilvánulásaiban inkább vészjósó. Itt minden másként van, és mindenki másféle, mint ahogy előzetesen várnánk, s ez a játéktér mellett a darabértelmezésben is izgalmas lehetőségeket villant fel.

A néhol egészen impozáns látványvilágú előadás alatt folyamatosan kérdőre lehet vonni önmagunkat is, vajon képesek vagyunk-e túllépni saját bűneinken? Tudunk-e bűnné válás előtt megálljt parancsolni kicsinyes és önző vágyainknak? Vagy saját bűnünkbe zártan létezőnk tovább, melyből nincs szabadulás? Fontos kérdéseket feszeget az előadás, amely, ha nem is tekinthető hibátlan szövegben, drámai erősségben, vagy akár artikulációban, mégis figyelemre méltó és elgondolkodtató. Az a fura helyzet áll elő, hogy kis időre a saját poklunk hatása alá kerülhetünk. Ti teszitek magatokkal – valahogy így hangzik a vészjósó szózat az angyalszárnyú lény, Küpris szájából, s valóban: szeretjük a sorsra, a fátumra kenni azt, hogy gyengék vagyunk kimászni a mocsarunkból. Pedig „A bűn az nem lesz könnyebb”...

Ungvári Judit

A költői fogalmazásmód

A tavalyi *Anyegin* után egy újabb költői fogantatású mű színpadi adaptációjával érkezett a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiváljára a gyermekszentmihályi Figura Stúdió Színház. Ezúttal Racine *Phaedráját* hozta el a kísérletező kedvű teátrum. Albu István rendezőt kérdeztük a produkcióról.

A klasszikus görög történetet egy másik klasszikus, Racine „áttételén” keresztül láttatja az előadás. Mi lehet ebben ma izgalmas?

A legfontosabb mindig az a problematika, amivel foglalkozunk egy-egy előadás kapcsán. Mindig úgy van velem, hogy vagy egy engem foglalkoztató problémával összefüggésben talál rám valami, vagy pedig esetleg fordítva. A *Phaedra* esetében a bűn problematikája volt, ami számomra fontos volt, azok a kérdések, amelyeket kortól, időtől függetlenül felteszünk magunknak folyamatosan, hogy mi számít igazán bűnnek. Mi az, ami még elfogadható erkölcsi határokon belül? Mi az, amit mi még elfogadunk, de már kívülről nézve nem elfogadható, vagy fordítva, mi az, ami kívülről nézve megengedett, de én már nem tudom elfogadni? Leginkább ezek a

kérdések foglalkoztattak. Nem hiszek a darabválasztásban. Azt hiszem, ahogy az előbb is mondtam, hogy az embert foglalkoztatja valami, és akkor rátalál egy annak megfelelő darabra, vagy éppen találkozik valamivel, ami felhívja a figyelmét egy-egy problémára.

Mai nyelvezetünktől talán távol álló szöveg Racine-é. Mennyire volt ez nehéz feladat, ilyen – még hozzá verses – szöveggel megbirkózni?

Hát, igen, nem volt egyszerű, és rengeteget dolgoztunk a szövegen, át is dolgoztuk azért ezt rendesen. Úgy is mondhatnám, hogy nemcsak Racine dolgozta át a görög mitológiai történetet, hanem mi is. Nagy kihívás volt számunkra, de azt mondhatom, hogy a színészek helyt álltak, nagyon jól teljesítettek. Nekem ez volt az első olyan előadásom, amit társulatvezetőként rendeztem, és nagyon fontos állomásnak érzem éppen ezért. Nagyon szép próbafolyamat volt, és mindenki örült neki, hogy olyan feladatot kapnak, ami kihívást jelent. A verses szövegre alapozva, az előadást is próbáltuk egy erős költőiséggel felruházni. Elsősorban fényben, hangban.

A tavalyi előadás, az Anyegin is a költőiség jegyében fogant a

Albu István

Figura társulatánál, ez azt jelenti, hogy ebben az irányban indultak el útkeresésre?

Nincs ebben igazából tudatosság vagy koncepció, a cél az értékteremtés. A Figura Stúdió Színház mindig valahogy különös társaság volt az erdélyi magyar, az egyetlen hivatásos kísérleti színház, ha lehet így fogalmazni. Persze a kísérleti színházat nem is lehet behatárolni ma már. Az értékteremtés, a valós problémák felvetése és körbejárása, ezt gondolom a mi feladatunknak is, és szerintem a színháznak is ez a legfőbb célja. Talán a sors akarta így, hogy ebbe az irányba tapogatózzunk, bele sem gondoltam, de már más is úgy érezte, hogy van összefüggés az *Anyegin* és a *Phaedra* között. Nagy Botondot is valószínűleg érdekelték hasonló dolgok, és talán ezért foglalkozott verses művel ő is. Azért az mindenképpen igaz, hogy a vizuális formákat illetően, valóban a költőibb képeket keresem én is. Még elég fiatalnak tartom magamat ahhoz, hogy kipróbáljak különböző formákat, és szerencsére ezt ebben a társulatban meg is tehetem, ami nagyon nagy szabadságot jelent. Azt hiszem, azért abban van valami, hogy talán ez a picit metaforikusabb fogalmazásmód bennünk mozgott.

*Konferencia a koprodukcióról***Mai program:**

16:00 – **A GYERTYÁK
CSONKIG ÉGNEK**

Marosvásárhelyi
Spectrum Színház

Helyszín: Rákóczi-stúdió

18:00 – **F. M. Dosztojevszkij:
A FÉLKEGYELMŰ**

Jókai Színház, Komárom

Helyszín: Művészetek Háza

20:30 – **Terék Anna: VÍG
KÖNNYEK NÁSZÁ**

Újvidéki Tanyaszínház

Helyszín: Bagolyvár

kisvárdai lapok

A Magyar Színházak
XXX. Kisvárdai
Fesztiváljának napilapja

Szerkesztő:

Ungvári Judit

Munkatársak:

Németh Fruzsina Lilla

Becsey-Imreh Noémi

Bálint Lili

Bucsi Tamara

Fotók:

Godó-Révész Rebeka

Ráthonyi Ráhel Sára

Nyomdai előkészítés:

Fnor Reklámgrafika Kft.

Fábián-Kóczon Nikoletta

Nyomdai kivitelezés:

Imi Print Nyomda

Felelős kiadó: **Nyakó Béla**

ISSN 1587-8325

A Magyar Színházak
XXX. Kisvárdai
Fesztiváljának támogatói:

